

ISZKEITZ PIROSKA

DÖNTÉSHOZATAL, RÉSZVÉTEL, KONFLIKTUS A KÖZÖSSÉGEK ÉLETÉBEN

Tanulmányom elsődleges célja a közösségen belüli döntéshozatallal kapcsolatos kérdések megválaszolása. Miként működnek ezek a mechanizmusok a különböző formális és informális közösségekben? Hogyan oszlanak meg az ezzel kapcsolatos feladatok? Milyen elvárásokat támaszt a közösség tagjai felé?

A demokrácia meglepte igen fontos szerepet játszik a közösségek működésében. Egy közösség akkor működik jól, ha tagjai elégedettek. A közösségen belüli döntéshozatal szempontjából lényeges az egyetértés, az hogy a közös döntések demokratikusan szülessenek meg és a tagok többsége egyetértsen vele. A továbbiakban ezzel a csoporton belüli mechanizmussal foglalkozom. Maga a döntéshozatal elengedhetetlen része egy közösség létezésének, és része mindennapjainak.

Fontos különbséget véltem felfedezni a formális és az informális közösségek működése között. Hiszen a formális közösség estében szigorúbbak a működési szabályok, sokkal bürokratikusabb a rend, mint egy nem formális közösségben. Azonban szinte minden közösségben létezik egyfajta hierarchia, mely szintén szerepet játszik abban, ahogyan megszületnek a közösség számára fontos döntések.

A döntéshozókról

Minden esetben van egy vagy több egyenrangú vezető, és néhány elnökségi tag, akik képviselik a szervezetet. A tagok beleszólási lehetőségei szervezetenként eltérnek.

Vannak vezetők persze, vezető nélkül nem megy. Van az egyesület elnöke, vagyok én és még három elnökségi tag. Azt hiszem, hogy ez központi vezető nélkül nem működik. Ha én nem dolgoznék itt ..., akkor sokkal nehezebb lenne ennek az egésznek a mozgatása. Tehát az nagyon fontos, hogy mindig elérhető legyen valaki, az információ áramoltatása miatt is. (Faluközösség)

Az informális szervezetek esetében gyakran pár ember hozza meg a döntéseket, hiszen ők azok, akik a közösség összes ügyét ismerik, és nekik köszönhetően működik dinamikusán. Ilyen például egy sportközösség, ahol nehézkes lenne az összes tagot megkérdezni, így vannak választott tagok, akik képviselik őket. Itt a „külsős”

emberek beleszólása minimális. Ebben az esetben van egy testület, akik összeülve döntenek a kérdésekben, és itt a többségnek kell egyetértenie.

Van olyan szervezet, ahol maga a döntéshozatal is strukturált, ami azt jelenti, hogy több lépcsőn megy végig egy javaslat. Ez történik például egy költségvetési tervszel, leltárral, vagy egyéb közügyeket illető kérdésekkel, amit a vezetőség elkészít, majd a tagok elé terjeszt, akik mind szavaznak, és csak ezután lép érvénybe a döntés. Ez a mechanizmus a demokrácia egyik alapvető pillére. Nem csak a közösségen, hanem egy adott társadalmon belül is

„De az nagyon nehéz nekem, hogyha nem értek egyet veled, amilyen döntés születik, az nagyon megvisel mindkét félre. Több volt már ilyen, az nagyon lélekpróbáló. Különösen akkor, amikor megállítják az embert az utcán, hogy te figyelj már ide, hát... És akkor, mivel együtt születik a döntés, az a tisztességes, ha az ember kiáll, és azt mondja, hogy ez volt a testület döntése, tehát én ezt szoktam mondani. Soha nem azt mondom, hogy én nem így szavaztam, hanem azt mondom, hogy nem mindenki értett egyet, de a többség így szavazott és ez a döntés. Ez nagyon nehezemre esik sokszor.” (Faluközösség)

A beleszólásról, a tagok aktivitásáról

A tagok beleszólása a döntésekbe szükséges, hiszen csak így formálódhat a közösségen belüli „közvélekedés”.

„[A tagoknak]... komoly beleszólásuk van, ugyanis... egy egyesületet koordinálni csak úgy lehet, hogy taggyűléseken, közgyűléseken felvetünk bizonyos dolgokat, és arra ők szavaznak. Az ő beleszólásuk borzasztó fontos. Bármit kitalálok, én saját magam nem tehetem meg, hogy azt mondom, hogy most ez így lesz, ehhez a tagokat mindenféleképpen meg kell kérdeznem. Soha nem dönthetek egyedül.” (Hagyományörző közösség)

„Javaslatokkal élhet bárki... Bárkinek bármilyen jó gondolata, ötlete van, akkor azt bármikor felkarolhatják” (Munkahelyi közösség)

A közösségen belül mégsem tekinthető mindenki egyenlőnek döntéshozatali szempontból, hiszen nem egyformán szólnak bele az ügyekbe. Ennek több oka is lehet. A legalapvetőbb az, hogy maguk az emberek is sokfélék így mások az erősségeik, máshogy nyilvánulnak meg, más-más témákhoz tudnak hozzászólni.

Több interjúból kiderült, hogy a közösségen belül meg lehet különböztetni aktív és passzív tagokat, akik nem egyformán és nem egyenlő mértékben szólnak hozzá

a közösség ügyeihez. Azt tekintik ideálisabbnak, ha ügyenként más-más emberek veszik fel ezeket a szerepeket, nem pedig mindig ugyanazok. Az aktív tagok részt vállalnak a közösségi feladatokból, passzív tagok pedig kevésbé vagy egyáltalán nem vesznek részt se a döntéshozatalban, sem a közösséget érintő ügyekben.

Ugyanakkor fontos szerep jut a hangadóknak, akik sok esetben viszik a beszélgetés fonalát. Az egyik interjúalany véleményvezérnek nevezi őket, és elmeséli, hogy gyakran elég felvetniük valamit, és ha nincs ellenvélemény már meg is született a döntés, hogy az lesz.

Egy-két informális közösség esetében életkor is szerepet játszik a döntéshozatalban, ami azt jelenti, hogy mivel az idősebbek régebb óta vannak ott, és nagyobb tekintélynek örvendenek ők nagyobb súllyal próbálnak beleszólni a dolgokba, ezt a fiatalok persze nem mindig viselik zökkenőmentesen.

Az interjúk alapján azt a konzekvenciát vontam le, hogy a különböző közösségek tagjainak, vagyis nagy részüknek van esélye beleszólni a közösségi döntésekbe, és sok esetben eredményes az igyekezetük. Ez inkább a civil szervezeteknél, és a formális közösségeknél jellemző.

„Vannak akik úgy előszeretettel beleszólnak a különböző mondandókba, meg úgy próbálják összefogni a különböző dolgokat, hogy ki mit mondott, és akkor azt összegyűrjük egy kis galacsimba és a fejemhez vágják, ez előfordul, de hála az égnek ebben a közösségben borzasztó ritkán. Mindenki képes, hajlandó megszólalni és mindenki elmondja a saját véleményét, és ennek nagyon örülök mert nincs az hogy valaki nem tudta elmondani amit akart.” (Hagyományörző közösség)

A konfliktusokról

Interjúk tapasztalataink bizonyítják, hogy a közösség működése akkor konfliktusmentes, ha a tagok alárendelik személyes érdekeiket a csoport érdekeinek. A konfliktusokról tudhatjuk, hogy szükségszerű velejárói a közösségek működésének, de minden közösség ezek minimalizálására törekszik.

„[Konfliktus]... csak választások körül van, amúgy nincsen. De lesimul. Tehát a választások után néhányan úgy gondolták, hogy az a polgármester, aki már harmadik, vagy negyedik ciklus óta polgármester, és aki szintén a tagunk, tehát néhányan úgy gondolták, hogy nem értenek egyet már azzal az iránnyal, amit esetleg ő képvisel. Így néhányan kiléptek, ez mondjuk összesen olyan öt-hat fő lehetett, de jóval többen jöttek.” (Faluközösség)

Számos közösségben léteznek „negatív hozzáállásúak”, ők a tagok többsége szemében a közösségi munka akadályozóiként jelennek meg. A csoporton belüli klikkesedés sem ritka jelenség, valamilyen szinten minden közösségben előfordul, de ez nem feltétlenül akadályozza az együttműködést. Az interjúalanyok többsége úgy véli, hogy a fontos dolgokban ettől függetlenül is tudnak dönteni. A kisebb konfliktusok, pedig van, hogy fennakadást okoznak, de a „többség szava szent elv” alapján ezek a viták is el szoktak dőlni, és az esetek többségében pozitívan zárulnak. Ritka az, hogy egy tag emiatt válik ki. A klikkesedés annál inkább jellemző, minél nagyobb közösségről van szó. Az is megfigyelhető, hogy munkahelyi közösségek esetében az egy osztályon dolgozók, informális közösségek esetében a hasonló korú vagy érdeklődésű emberek kerülnek egy klikkbe, de ennek lehet oka egyszerű szimpátia vagy korábbi ismeretség.

„Persze, természetesen. Azt mondtam eleve, hogy legfőképpen úgy toborzunk jártékosokat, hogy valakinek a valakije, vagy ilyesmi. És nyilván aki hívja a haverját az azért szorosabb viszonyban lesz vele.” (Sportközösség)

Konfliktusok a közösségen belül előfordulnak, de nagy részük megoldható. Ritka az, amikor a konfliktust nem sikerül tisztázni, de sajnos ilyen esetek is vannak. Ez persze rontja az együttműködést, és néha valamelyik tag kiválásával ér véget. Több interjúalany is beszámolt róla, hogy vannak olyan tagok minden közösségben, akik mások felett próbálják akarataikat érvényesíteni, és ez a közösségtől függ, hogy hogyan oldja meg a problémát. Mivel a közösségek nagy részénél előbbre való a közösségi érdek a tagok közötti konfliktusok megoldódának.